

Mateřská škola Wonderland

O BILINGVNÍ VÝCHOVĚ NA MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLE WONDERLAND

Není tajemstvím, že poskytnutí bilingvního či multilingvního vzdělání je v dnešní době jednou z největších deviz, kterými mohou rodiče své děti vybavit do života.

Cílem tohoto příspěvku je podělit se o osobní zkušenost s unikátní metodou bilingvní česko-anglické výuky a výchovy, která u nás není dosud rozšířena. Praktikují ji mateřské školy Wonderland na Praze 4 (Háje a Hrnčíře) a navazující Základní škola Wonderland Academy též v Praze 4 (Libuš); všechny mají společnou zakladatelku p. Pavlu Hajian. Metoda přináší rychlý a viditelný efekt.

Začněme několika základními informacemi k vícejazyčnosti:

Co je přirozená vícejazyčnost?

Bilingvnost či multilingvnost je schopnost rovnocenně užívat dva nebo více jazyků na úrovni rodilých mluvčích. Je spojena i se znalostí *kultury, historie a reálií* zemí, v nichž se danými jazyky hovoří.

Za skutečnou bilingvnost lze považovat jen tzv. *bilingvnost přirozenou*, kdy mluvčí si osvojí oba jazyky v přirozené komunikaci, byť i ve škole.

Přepínání kódů (Code-switching)

Přirozeně vícejazyční lidé si mezi jazyky nepřekládají, nýbrž přepnou v hlavě z jednoho jazykového kódu do druhého. S přepnutím kódu jazykového většinou přepínají i *způsob myšlení*.

Lze nabýt skutečné bilingvnosti jinou než přirozenou cestou, tj. učení?

Ano, ale dítě musí vědět, proč se má takto „namáhat“. Při klasickém vyučování cizímu jazyku totiž nedochází k přepínání kódů. Jakmile žákovi nestačí slovní zásoba a mluvnice u druhého (tj. vyučovaného) jazyka, uchyluje se k prvnímu (mateřskému) jazyku a snaží se najít překladový ekvivalent.

Kdy vystavit dítě vícejazyčnému prostředí?

Skutečně přirozené bilingvnosti/ultilingvnosti lze dosáhnout pouze tehdy, je-li dítě vystaveno příslušným podnětům do věku 8 let. Výjimky existují, ale jsou nečetné.

Může mít vícejazyčnost negativní následky na psychiku a řečové kompetence jedince?

Opět je třeba zdůraznit: *nikoli* při cizojazyčné výuce a výchově, jejíž přirozený smysl dítě chápe, do níž se nenutí ani není nuceno. Zde mám na mysli i klasické situace mimo školu: např. rodiče jsou z jinojazyčných prostředí, v rodině se mluví běžně více jazyky; rodina žije dlouhodobě v cizině a dítě hovoří v tamní škole místním jazykem, zatímco v rodině jiným; školní výuka probíhá plně bilingvně, ačkoli dítě žije s rodinou v zemi mateřského jazyka.

Nyní již k avizovaným **praktickým zkušenostem** s přirozenou bilingvní výchovou ve zmíněných mateřských školách a ve škole základní.

V mateřských školách Wonderland se o děti starají jednak čeští pedagogové, jednak angličtí. Děti jsou již od dvou nebo tří let zvyklé, že se na ně hovoří oběma jazyky prostě proto, že takto mluví jejich vychovatelé. Přitom během celého dne se plynule přechází z jednoho jazyka do druhého. Takto se buduje citovaný *code switching*, přirozené přepínání kódů. Výsledky jsou bez nadsázky ohromující: již po jednom roce rozumějí předškoláci prakticky všemu, co jim angličtí vychovatelé říkají, a velmi rychle se též samy rozmlouvají. Berou na vědomí, že vyrůstají v prostředí, kde se hovoří dvěma jazyky zcela rovnocenně a běžných, každodenních situacích.

Vynikající jazykové pokroky dětí a přátelské prostředí obou školek a samozřejmě též

bohatá náplň aktivit školkových i mimoškolkových (exkurze, příprava halloweenu a dalších svátků, školky v přírodě atd.) byly významně oceněny: V roce 2013/14 byla Wonderland Kindergarten oficiálně vyhlášena nejlepší mateřskou školou v celé České republice.

Byli to rodiče předškoláků, kteří přiměli zřizovatelku obou školek, aby poskytla dětem podobně podnětné prostředí i na škole základní. Kontinuita bilingvní výuky je samozřejmě jedním z klíčových předpokladů, aby dítě vícejazyčné kompetence neztratilo. Proto byla vloni založena Základní škola Wonderland Academy a otevřela 1. třídu; děti se ovšem rekrutovali též odjinud, byť často na doporučení rodičů Wonderland předškoláků. Měl jsem tu čest pomáhat škole při rozjezdu jako její ředitel. Studiu bilingvismu se věnuji roky a přednášel jsem o něm i českým poslancům a pracovníkům Evropského parlamentu v Lucemburku.

Na ZŠ Wonderland Academy jsme se rozhodli jít již od 1. třídy cestou *simultánní česko-anglické výuky* předmětů (jde o matematiku, prvouku, finanční gramotnost, hudební, tělesnou a výtvarnou výchovu). Ve třídách je několik cizinců, ale většinu tvoří Češi, kteří v nejednom případě nastoupili do školy s nulovou znalostí angličtiny, pokud totiž nepřešli ze školek Wonderland.

V praxi vypadá výuka tak, že ve třídě jsou přítomni dva učitelé, Čech a Brit, kteří se při vedení hodiny plynule střídají. Vzhledem k malému počtu žáků (max. 16) jsou děti vystaveny plynulé dvojjazyčné komunikaci. Oba učitelé se pohybují po třídě, při výkladu i práci s dětmi v lavicích se střídají v nanejvýš pětiminutových intervalech. I zde je tedy dodržena základní zásada bilingvní výuky: přirozeně budovat přepínání kódů. Jestliže některé dítě anglickému výkladu nerozumí, nepřiběhne k němu český učitel, nýbrž pokračuje práce v angličtině. Přitom však anglický rodilý mluvčí nezjednodušuje slovní zásobu, mluvnické ani výslovnost, nanejvýš

zpomalí tempo řeči. Přidáme-li skutečnost, že v učebním plánu školy jsou od 1. třídy i tři hodiny angličtiny jako samostatného předmětu a že odpoledne vede družinu také Brit, jsou naplněny i zbývající ze tří základních meto-

dických požadavků: *přirozené bilingvní prostředí a soustavné, nikoli nárazové vystavení dětí druhému jazyku.*

Podle našich zkušeností i naprostí začátečníci-prvňáčci rozuměli již na jaře prakticky veškerým pokynům v angličtině a aktivně užívají základní anglické obraty. Předpokládám, že nejspíše ve 3. třídě nabudou skutečné a přirozené bilingvnosti, včetně sociokulturní. (Ta se bude posilovat mezinárodními výměnami.)

Uvedenou metodiku osvědčila i Česká školní inspekce při své inspekční návštěvě školy v únoru 2015.

Již od 2. třídy přidáváme druhý cizí jazyk, podle výběru buď španělštinu, nebo němčinu, a to s analogickým vyučovacím postupem. I zde jsou pokroky dětí velmi rychlé a hlavně: neshledáme po prvních zkušenostech problémy s „matením“ jazyků. Dětský mozek je neobyčejně tvárný, a pro přirozené osvojování si cizích jazyků to platí dvojnásob.

Škola umožňuje hospitace v dvojjazyčných hodinách, aby se potenciální zájemci o nástup svého dítěte na Wonderland Academy mohli v praxi přesvědčit, že jde o naprosto seriózní a velmi efektivní postup. Hospitace jsou samozřejmostí i na mateřských školách.

PhDr. Jiří Kostečka

ředitel ZŠ Wonderland Academy

Mateřská škola Wonderland Hrnčiče

U Školky 880 (vchod z ulice Radešovská)
149 00 Praha 4 - Hrnčiče

Telefony: + 420 774 988 101
+ 420 774 988 102

E-mail: info@english-wonderland.cz

Otevírací doba: Pondělí – pátek 8:00 – 17:30